

ПОСЛИЈЕ ОСАМНАЕСТ ГОДИНА...

Опет сам у својој улици,
Био рат, па прошао. Било дјетињство, па га нестало.
»Осамнаест година!« мислим у себи и лагано корачам низ кривудава сокак. »Осамнаест година пролетјело је као осамнаест брзих птица: промијенила се моја улица, промијенио се и ја. Улица дошла некако ужа и стрмија, а кућице старије и мање. Или сам то ја порастао, па ми се само тако чини?«

Ипак лако препознајем стари, добри сокак свог дјетињства. Препознајем и присјећам се:

Ево такише под којом сам се опростио с калфом Пешутом. Газда га је отјерао с посла, а он одлучио да пође у »френт*«. А били смо добри другови: толико пута ме одбранио од дјечака из Бумбулове улице. И не само мене! Тукао се он и за Љубишу и за Ењу, за Тончу и за мог брата Баћка, за сестре Гњат и за Кољу Копитка. Имао је најтврђу песницу у улици.

Гледам такишу — опет пропупала. Кад сам се под њом опраштао с Пешутом, чинило ми се да је и такиша плакала заједно с нама сузама првих пупољака.

А гдје су моји другови?

Гдје је Коља, лијево крило нашег тима? Гдје је Зденко, наш голман-Замора? Гдје су Винце и шегрт Бенко, гдје је Катица и Ружица Гњат?

* френт = дутање без сталног запослења

Гдје су — ја не знам. Рат их расуо ко зна куда. Неких више нема. Други су порасли и промијенили се. Да се сретнемо, можда се не бисмо ни препознали: осамнаест година није кратко вријеме.

И готово да ми је свеједно — гдје су.

Јер ја ево идем низ своју улицу, идем лагано и занесено као у сну и сјећам се тог далеког времена, и сјећам се својих другова онаквих какве сам их упознао овдје, између неравних кровова наше улице, у дугим играма које су се тако често завршавале ситним свађама и незгодама.

Идем и осјећам: сви су моји другови у мени, исти онакви као некад, весели и тужни, пргави и добродушни, свадљиви и благи, и ја их волим једнако као и онда.

Моји другови и моја улица су — моје дјетињство. Зар има некога ко своје дјетињство не би волио?!

Шетам својом старом, добром улицом и гледам како дјечаци играју лопте на два гола. Исто као и ми некада. Ево, сада изводе »пенал«, и лопта, умјесто у гол, удара мене у леђа! Хоће дјечаци да ми се извине, а ја стојим, гледам их, смјешкам се и велим:

— А што се ви мени извињавате? И мени се то дешавало кад сам био као ви!

И они се смјешкају и слијежу раменима.

Размишљам тренутак-два, видим зарумењена лица и знојаве вратиће, па наједном добијем вољу да им причам о времену кад сам ја био исто такав дјечак у истој овој улици...

Размишљам и закључујем: тешко да би ме саслушали. Њима је сада до игре и лопте, а не до приче. Читаво прије подне били су у школи, на брзину су посвршавали домаће задатке и једва дочекали да истрче на улицу. Не вјерујем да би ме пажљиво слушали.

А ја бих много волио да им испричам једну малу повијест из наше улице. Па шта да радим?!

Не знам! Да размислим о томе...

Е, ето, досјетио сам се!

Нека дјечаци трче за својом крпењачом и нек се играју до миле воље. Сад им је вријеме за игру, и ја не желим да им сметам.

А док се они играју лопте и жмире, чоле и клицивојске, »школе« и »Бур-Енглеза«, ја ћу сједјети и писати своју причу о нашој улици.

По мом мишљењу, прича је занимљива иако је стара равно осамнаест година. У њој се говори о томе како смо ми, дјечаци и дјевојчице из тог кривудавог сокака, стварали своју Земљу без батиња.

Прича је истинита, а то вам могу потврдити и сва лица која се спомињу у овој књизи. Ко не вјерује, нека дође и распита се у нашој улици!

Сада, да почнемо од почетка!

Глава I

ТЕЖАК МЕГДАН

Дакле, почело је то овако: на Солку, у дворишту запуштене ткаонице, посвађасмо се ја и Винце. Он је хтио да подијели наш тим. Хтио је да одвоји ђаке на једну, а шегрте на другу страну, и био је тако упоран у својој намјери да се умало не потукосмо. Коља Копитко, благајник нашег »Торпеда«, одмах је прешао на Винцину страну, а уз њих су били сви дјечаци из улице, осим мене, Зденка, Љубише и мог брата. Копитко је узео сав новац од чланарине, завезао га у једну чарану и није га хтио предати док се спор не ријеша.

Најзад, кад читавом чланству нашег тима дојади да слуша моје и Винцино задиркивање, Коља нам приђе и предложи:

— Шта се свађате? Хајде да одиграмо утакмицу, па ко побиједи, њему благајна и тим!

— Прима се! — рекох ја.

— Прима се! — прихвати и Винце.

Подијелисмо се у двије групе, направисмо голове и игра отпоче.

Била је то најтежа утакмица у мом животу.

Већ у првој минути Винце одузе лопту број три од нашег прилично непокретног центарфора Тонче, вјешто пређе Бенка, потрча према голу и тресну лопту тако жестоко да Зденко није ни видио кад је улетјела у гол.

— Један-нула! — одушевљено цикну Вук, голман Винцин, па одмах поче да задиркује: — Хоћемо други! Хоћемо други!

— Е чекај! — помислих — биће други, али теби... — и јурнух с лоптом преко дворишта. Покушах да пређем Кољу, али он састави ноге, изби ми лопту, врати је Вуку, а овај је продужи до Винце. На Винцу јурну мој брат Баћко, обојица скочише, Винце паде на леђа, Баћко потрча неколико корака, удари лопту врхом од ципеле и — промаши гол.

— Е-е-ех... про-про-ма-маши! — уздахну Тончо и ухвати се за главу како то чине прави играчи, али Винце није водио бриге о Тончиној жалости, него пројури поред њега, намјести лопту и посла је у лијеви угао.

— Хоћемо трећи! Треееећини!... — галамио је Вук са супротног гола, но његова радост не би дуга вијека. Наш добри, њежни пјесник Ења паметно измами лијевог бека Винциног тима, заобиђе га с десне стране, па »окрену« и Вука и с лоптом ушета у гол.

— Два-један! — чуло се како с другог краја дворишта кличе Зденко.

Игра се наставља. Лица нам се зарумењеше, а зној поче да се слијева низ леђа. У једном судару са Винцом Бенко разби палац на нози, јер је увијек играо бос. То ослаби наш тим: имали смо једног играча мање, а Винцина чета нападала је као оркан. Примисмо још два гола, дадосмо само један, па некако изгубисмо вјеру у себе. Играло се до шест голова, и више није било никакве наде у побједу. Уздао сам се једино у Ењу, али пред крај игре опазих да се грдно уморио. Кошуља на његовим уским раменима била је мокра од зноја, дах му је био шиштав, а на танком врату играле су напрегнуте жиле. Додадох му лопту, но он једва подиже ногу и слабашно је упути

према голу, тако да је Вук одби ногом и пребаци својим играчима. Мало затим примисмо и пети гол.

Онда мене издаде стрпљење и планух. Чим Винце пође према мени да ми одузме лопту, ја му подапех ногу, те он љосну колико је дуг и широк.

— Зар тако?! — просикта он дижући се са земље. Прилазио ми је стиснутих песница. Ја га чикнух да удари први.

Игра се, наравно, била прекинула. Умјесто лопте, по дворишту синусе шаке и настаде једно опште лупање. Винце је био годину дана старији од мене и виши за пола главе. Ја сам се уздао у своју вјештину, али је противник овог пута био сувише снажан за мојих четрнаест година. Борио сам се, али нисам видио краја борби. И зачуђавало ме то што Винце уопште не примјећује моје ударце, него напада као пијан и сваким новим замахом потреса ме од земље до посљедњег чуперка на глави.

Тада зачух плач блиједе дјевојнице Милојке, која је, заједно с осталим дјевојницама из наше улице посматрала окршај.

— Престаните! — викала је она. — Престаните, за бога!... — но нико није обраћао пажњу на њене повике: Винце је нападао упоран као носорог и неосјетљив као нилски коњ, ковитлајући шакама ваздух око мене.

Грували смо се добрих пет минута и ја се препадох. »Мила мајко, како ћеш ме препознати кад ти навече дођем нашаран модрицама као живи плакат за боксачко првенство?!« — мислио сам трљајући дланом отучен лакат.

Били смо застали да узмемо даха. Смишљао сам како да се супротставим Винци, који је стајао преда мном, спреман за бој, кад ли ме тргну братов узвик:

— Брацо, пази!... — али је било касно. Небо се

окретало нада мном, двориште се окренуло око мене и примило ме у свој прашљиви загрљај.

Кад сам се подигао и сјео на земљу, видјех Милојку како брише марамицом моје прашљиве образе и зачух Баћков љутит глас:

— Их, Винце! Клепнуо те на превару! — а Милојка додаде: — То није поштено!

— Поштено ме звизнуо, мајке ми!... — рекох пипајући браду и погледах: кроз нахерену капију излазио је Винце, окружен својом гардом. Коља Копитко грлио га је око рамена и нешто му весело говорио у ухо. Чitava група галамила је и подвизивала. На зачељу побједничке фаланге ишао је Вук, с лоптом под пазухом.

Придигох се, сједох у прашину и викнух из све снаге:

— Хеј, Винце, тукао си ме на превару! Гдје ти је част?!

Винце није хтио да ме удостоји ни погледом. Умјесто њега окрену се Вук, баци лопту увис и дочека је на главу, па када четири пута врати лопту у небо, умири је, застаде и дрекну:

— Баш ми је мило! Мислио си, пријане, да можеш сваког тући онако како си мене млатио! Е, нека! Дошао си и ти мачки пред рупу! Баш ми је мило!

— Срешћемо се ми још! — викнух устајући. — Доћи ћете ви у нашу улицу! — додадох, тек толико да се утјешим.

Но, они нас више нису слушали. Отрчали су преко пољане, прескочили ограду подигнуту око ткаонице и нестали у Таковској улици.

Отада подијелисмо се у два табора.

Ријетко смо се виђали. Избјегавали смо једни друге: они су живјели својим животом и са својим играма, а наша улица својим...

Глава II

А КАКО ДОЋИ ДО НОВЦА?...

У нашој улици све је било као и прије: до подне школа, по подне шорање крпењака или »жмира«. Кад је март коначно учврстио прољеће у граду, почели смо да се навече састајемо у Љубишиној башти. Пјевали смо надглашавајући комшијске мачоре. Помишљали смо и на оснивање уличне гласбе, у којој би свирали наши дјечаци и дјевојнице. Наумили смо били да дамо неколико приредби по двориштима. Требало нам је новаца да набавимо црвене мајице за наш преполовљени тим »Торпедо«, јер је Копитко однио читаву благајну.

Они су се сада шепурили на пољани крај болнице. Играли су у новим, плавим мајицама. Сам Винце узео је четири банке из клупске благајне и набавио праве правцате копачке. Није му сметало што их је купио код старетинара и што су биле за три броја веће од његовог стопала; биле су то праве копачке, сан сваког дјечака из »Торпеда«, па макар што је Винце у њима трчао двапут спорије и што никада није знао на коју ће му страну одлетјети лопта кад би је закачио врхом своје кундуре, која је подсећала на сурлу мравоједа.

И тако, саставили смо свој цез. Три усне хармонике, на којима смо свирали ја, Ења и муцави Тончо, затим један бубањ, у који је ударао мој брат Баћко и, најзад, лимена труба, на којој је јачао плућа шегрт Бенко.

Ту трубу добио је од старе Шпањолке као награду што јој је поправио кров кокошињаца.

А била нам је чудна та наша старица Шпањолка! Увијек је држала по двадесетак кокошака. Била је сама. Кокошке су јој биле сва породица и зато их је вољела и тепала им као да су разумна бића.

Причао нам је Бенко како се тешко растала од своје трубе. Рекла му је: »Немам пари да ти платиш, али ја имаш једна стара, фина труба... ту-ту-тууу!... Кад мој покојни муж била у рату, он трубила као четни трубач на Пијава! Пуца топ-грум... грум!... пуца пушка-тум... туум!... а мој Хуарез трубила: тру-ту-тууу!... аванти, бамбини, уно-дуге!... Уно-дуге*... Трум-трум!... трум-трум!...«

— 'Ајд', у реду, кад немаш пара, дај шта даш — невољко је пристао Бенко. Она је Шпањолка принијела трубу уснама, пољубила лимен писак и црвени гајтан на њему, па је дрхтавим рукама предала трубу Бенку.

Отклимала је на танким, старачким ногама до кокошињаца и некаквим пригушеним гласом почела да дозива своје кокошке:

— Пили-пили, мали моји, пи-пи-пи, ... лепи моји пиргаво, лепи моји белка, фини моја певац, нема висе труба... нема висе Хуарез... јесте ли снијели јаја за своја стара мамица?... пили-пили... пи-пи-пи...

Хуарезова труба употпунила је нашу гласбу. Кад је Љубиша набавио дромбуље, били смо сасвим сигурни да ће наш концерт успјети. Ружица Ђат, моје сестре и остале дјевојке из улице обећаше да ће нас пратити на чешљевима, Катица и Ења су увјежбали соло тачке из пјевања.

Средином марта одржасмо први јавни наступ у дворишту пензионисаног управитеља школе Тамбала.

* Напријед, дечки, — један-два! Један-два!

Влажно топло предвечерје клизило је низ нашу улицу кад смо отворили велику капију и поредали се око водоскока у дворишту.

— Затруби! — рекох Бенку. — Затруби што јаче можеш! Измами сву публику на прозоре!

Он истури једну ногу напријед, подиже трубу до усана и, забачене главе, погледа у сиве, нељубазне зидове околних зграда.

— Труби! — понових.

— Чекај да прогутам пљувачку — несигурно рече Бенко и ја се досјетих да га је ухватила трема првог јавног наступа.

— Прибери се — рекох. — Прогутај пљувачку и добро повуци ваздуха у се, па распали »устајање«. То си научио, то је једноставно — на мелодију: »Чича пије бозу, ал' нема да плати« ...

— Ох, знам то! — викну Бенко и стрпа писак у уста. Његови образи се надуше, плаве очи набуљнише и постадоше двапут веће, вратне жиле искочише као у старог човјека, а из жуте трубе, славне трубе сињор-Хуареза, покуља моћан »ухопарајући« позив »чича пије боозу« ... од кога задрхта танушни млаз водоскока, и жуте лале у великим црвеним саксијама стидно оборише главе.

Тутањ Баћковог бубња употпуни завијање Бенкове трубе. Три усне хармонике загрцаше, рвући се са заглушним бамбарамбањем добоша. Тихо, готово жалосно, запјева дромбуља у Љубишиним устима.

»Дрззз-дрззздрззз ... дрзз ... ддрррррзззззз« ... пратиле су нас дјевојчице на чешљевима, обложеним танким папиром. Прва тачка нашег првог концерта подиже од столова наше комшије. На прозорима су ницале зачуђене главе, чуо се писак престрашене дјеце, клепет преврнутих лонаца, увријеђени мјаук крововских пјевача мачора ...

Свирали смо, трубили, бубњали и дромбуљали као мало који цез на свијету, бар што се полета тиче. Двориште је трештало од сложне, непопустљиве цврке наших инструмената. Горе, на прозорима, врштале су и смијале се жене, мушкарци су некако у недоумици махали главама, неко је љутито викао на нас, али се ми нисмо дали — јуначки смо дували из пуних плућа.

Нисам могао да опијеним утисак који смо оставили на публику све док не одсвирасмо прву тачку.

Тада, са другог спрата, зачусмо кашљуцање управитеља Тамбала и његов мирни глас:

— Што вам је, дјецо, забога?

— Јавни концерт! — добаци одоздо Бенко.

— Улазница — добровољни прилог! — упаде Баћко, машући добошарском палицом. — Мање од пола динара се не прима!

Горе се чуо жубор смијеха и узвика.

Прићох водоскоку, гуцнух воде из шаке и најавих:

— Припремите се, почиње друга тачка!

Опет врису Бенкова труба, опет задрхта овчја кожа на Баћковом бубњу. Дјевојке принесеше чешљеве руменим усницама. Ења иступи напријед, опружи руку и таман поче да узима висину за пјесму »Са планине вјетар дува, моја драга овце чува« кад зачусмо молећив глас управитеља Тамбала.

— Дјецо, мили моји! Ако одмах престанете, сви ћемо вам дати не по пола, него по читав динар! ... — и управитељ баци новчић, који још у ваздуху зграби Бенко.

— Престаните да дерете мачку и ево вам цијела десетица! — одјекну с трећег спрата, а снажна, месната рука трговца Буђића испусти сребрнасти колутити међу нас.

— Имају још цијеле три тачке! — довикнух онима што су се још колебали. — Не морате журити са прилозима!

Тада нас са свих прозора запљуснуше звекетави новчићи, ситни полићи и тешке дебеле круне, понеки тантуз и десетодинарка и све чешћи повици из публике, која нас је преклињала да престанемо.

И престали смо, јер смо били увиђавни и поштени момци.

Пред Љубишином кућом пребројасмо новац.

— Педесет и седам динара! — рече Бенко спуштајући посљедњи новчић у моју капу. — Није лоше!

— Концерт је пропао, али је новац овдје! — задовољно примијети Баћко. У одушевљењу треснуо је палицом по бубњу.

— За данас је доста — рекох. — Сутра, одмах послије школе, настављамо. Идемо у двориште тетка-Соколићке.

— Тако је! — прихватише свирци. — Тамо има више од петнаест породица, биће тантуза као кише!

Растадосмо се.

Сутрадан, тек што часни станари тетка-Соколићкине куће прилегоше да мало дремну послије ручка, упадосмо у њихово двориште и развукосмо исти паклени програм.

Опазисмо руке станара како нервозно помичу завјесе на прозорима. Видјесмо тетку како се у очајању хвата за главу. На прозорима у приземљу појавише се људи, мамурни од сна и јела. Стари пијанац чича-Томаш искочи на балкон, гњевно протрља свој румени нос и поче да псује све што му је падало на памет, дижући руке к небу као да дозива громове да нас помлате.

Но, ми се не дадосмо збунити. Истјеривали смо из својих свирајки најстрашније звукове које је икада чуло

људско ухо, звукове од којих су врапци падали с кровова. Застајали смо само онда кад је Баћко најављивао програм:

— Браћо и пријатељи! Љубитељи класичне музике! — урлао је он обраћајући се избезумљеним слушаоцима — послушајте »Девету Бетовену симфонију« у извођењу младог, тек основаног уличног оркестра! Уживајте у овим њежним звуцима славног композитора, а потом припремите ваше поштоване уши за »Дрински марш« ...

— Онај марш пред чијим су убојитим звуцима бјежали Швабови наврат-нанос са Дрине! — допуњавао је Љубиша — а војвода Степа ...

— Престаните, дјецо, дјечице драга! — вапила је тетка-Соколићка, док је, истовремено, пијанац Томаш покушавао да отргне комад малтера са зида с очигледном намјером да нам га пошаље одозго умјесто добровољног прилога.

— Прва тачка — по динара, друга тачка — два динара! — ударао је Баћко у бубањ — добровољне прилоге не одбијамо!

Устезали су се. Жене су покушавале да нас полију водом из шерпа, али их је хорска пјесма »Када стигне брод у луку, ја морнару пружам руку« ... потпуно утукла. Пружали су сада сви руке са новчићима стиснутим између прстију. Запомагали су да се што прије губимо и бацали прилоге у Бенкову капу, која је кружила од прозора до прозора.

— Нису баш дарезљиви ови из тетка-Соколићкиног комшилука — закључи Бенко пошто је пребројао ситниш. — Свега три тантуза и седамнаест полића!

Тончо одмах узе да објашњава разлог овакве слабе зараде. Његов говор прилично потраја:

— Т-т-а-а-мо ссу вам ссс-ве са-ми фи-фи-фи-зз-зич-ки ра-радд-ници! Н-н-не-ма-ју ооо-ни па-па-ра!

До навече приредисмо још четири концерта и повећасмо своју зараду на двије стотине динара и неколико полића више.

Наредних дана обилазили смо остала дворишта. Но, ускоро утврдисмо да зарађујемо све мање. Требало нам је равно пет стотина динара за набавку нове фудбалске лопте-кришкарнице и једанаест црвених мајица. Догурасмо до триста динара, а даље је слабо ишло. Прилози на нашим концертима били су све мршавији, публика све осорнија. Сада су нас домаћице дочекивале с метлама у рукама још на улазу у двориште и узмахивале на нас, опасно нарогушене.

— Не падају паре с неба! — викале су оне. — Питајте своје очеве како зарађују новац? Факини! Не можемо ни од вас мира да имамо!

Глава III

КО ЈЕ ТАЈ ХИТЛЕР?!... И — ШТА СЕ ОН ПРАВИ ВАЖАН?!...

А тих прољетних дана и ми сами осјетисмо да се нешто мијења. На челима наших очева бриге и мисли урезиваху све нове и нове боре. Предвече, окупљени у нашој башти, комшије су дуго причале о томе како више нигдје нема бијелог брашна и како ће маст двоструко поскупити. Ни наша породица није више јела онако добро као прије. За вечеру је мајка обично спремала уљевак са киселим млијеком. За ручком смо јели црн, тврд хљеб, умијешен од некаквог новог брашна које су сви звали — народно.

Кад смо се враћали из школе, сусретали смо све чешће колоне војника натоварених оружјем и шљемовима. Одлазили су некуд ван града, мрки и замишљени, вукући на својим цокулама прашину дугих маршева.

И пјесме су им биле друкчије. Нису више пјевали: »Истрчале, истрчале сарајевске фрајле... ко-рак иде за кораком«... било је сада неке сурове војничке туге у пјесмама које су остајале за сурим колонама батаљона и пукова.

»Мила мајко, сад одсуства нема! Сва се војска на границу спрема!« — пјевали су војници тужно се смјешкајући на дјечурлију која је трчала за њима и загледала блиставе бајонете на њиховим пушкама, или зелене топовске цијеви што су нишаниле право у небо.

Једанпут, док смо на Солку смишљали како најкорисније да утрошимо свој мучно зарађени новац, дође Ења, потиштен, готово уплакан.

— Тата ми је рекао да би могло бити рата — тихо изусти он и сједе на ледину. — Причао ми је како је Хитлер заузео Пољску и Француску.

— Ко је тај тип? — упита Бенко одвајајући полиће од динара.

— Који тип?

— Па тај Хитлер — равнодушно рече Бенко. — Никада нисам чуо за њега.

— Освајач. Нешто као Атила — објасни Ења.

— Никад нисам чуо за Атилу — наивно призна Бенко. — Знаш, ми шегрти не учимо те ствари.

Уздахнувши због Бенковог незнања, Ења поче да објашњава:

— Ама брате, дошао је тај Атила из Азије, прије једно петнаестак вијекова, и провалио у Европу. Клао је све што му је стало на пут. Убијао је све мушкарце, чак и дјецу у колијевци, а покорио је безброј народа. Тата каже: Хитлер је нови Атила, само што овај освајач не долази из Азије, него из Европе. Сви његови војници носе црне кошуље.

— А шта је било с Атилом? — опет упита Бенко.

— Пропао је. Удесила су га словенска племена кад је пошао на њих.

— Е, а што те онда брине Хитлер? Удесићемо ми и њега, и нека се он не прави много важан! — безбрижно закључи Бенко настављајући да броји полиће. — Право да ти кажем: волио бих да се мало заратим. Никада нисам видио борбу авиона у ваздуху. Мора да је то ужасно занимљиво.

— За онога ко гледа може и да буде занимљиво, али за онога ко сједи у авиону — не вјерујем! — рече Љу-

биша. — Лупи одозго са три хиљаде метара, па ни комада не могу наћи од њега.

— Мој брат је у авијацији — забринутост настављаше Ења. — Причао ми је да Хитлер има нарочите бомбардере, »штуке«. Кад бомбардирају градове, завијају као сирене и право одозго пикирају на кровове кућа. У Пољској су највише рушили...

— Свеједно! — упаде Бенко — није ни тим »штукама« баш најпријатније кад их одоздо поткаче митраљезима. Довољно је један метак у мотор и готово му је сијело!

— Да, само треба и погодити у мотор.

— Дај ми праву војничку пушку, па ћу га првим метком звизнути усред пропелера! — одлучно рече Бенко. — Кад могу из праћке погодити врапца на врх Пашине џамије, могао бих, валај, и авион, који је велик као кућа!

— Ех, кад би се тако обарали авиони, Хитлер више не би имао ниједног! — насмија се Баћко. — Него манимо се сада рата и дајте да говоримо о куповини дресова.

Одмах затим Баћко поче да се сашаптава са Љубишом и Бенком. Дуго су нешто мрнђали између себе, а затим сва тројица приђоше мени.

— Слушај, буразеру, имам један приједлог — рече Баћко и намигну. — Свирали смо, брате, толико пута, дјевојке су нам помогле, публика је викала на нас и водом нас полијевала. Трудим се, ред би био да се мало почастимо од зараде.

— Не дам ништа!

— Како не даш? Зар нисмо сви поштено дували и грували? — молећиво упита Бенко.

— Не дам. Лопта и мајице су најважније. Ви бисте сада хтјели да сву зараду спискате у посластичарници.

— Не сву, али један мали дио — дипломатски при-
мијети Љубиша. — И не бисмо у посластичарници, него,
онако, заједнички, негдје у нечијој шупи, или башти. Ред
је да позовемо и почастимо дјевојке. Оне не играју лопте,
нису чланови »Торпеда«, а трудиле су се исто колико и
ми. Требало би да им се одужимо.

Дуго су ме молили док сам пристао да из клупске
благајне одвојим педесет и пет динара.

— Приредићемо прави банкет за све чланове гласбе,
и то у Љубишиној шупи! — рече Баћко. — Улаз само
са позивницама! Даме морају да имају балске хаљине
као у Офицерском дому, а мушкарци могу и у кратким
хлачама. У суботу навече! Важи?!

— У суботу навече! — брзо прихватише сви дјечаци
из наше улице.

Растрчасмо се сваки на своју страну.

Сјурисмо се низ улицу, све до њеног проширеног
дијела, гдје су дјевојке скакутале на једној нози играјући
се »школе«. Кад им Баћко саопшти нашу одлуку да
приредимо банкет у Љубишиној шупи, дјевојке весело
цикнуше.

— Балске хаљине су обавезне! — нагласи Баћко.

Дјевојке се згледаше. Катица Гњат застаде на сред
»школе«, спусти ногу у »четврти разред«, па мангупски
зашкиљи према нама.

— А свилене чарапе? — упита она.

— Није згорег да их обујеш ако их имаш — прими-
јети Ења.

Дјевојке запљескаше рукама, зажагорише како то
већ оне умију, и некако нехотице почеше да дотјерују
шишке на својим чулавим главама.

Глава IV

НЕЗВАН ГОСТ НА НАШЕМ БАНКЕТУ

Ал' је било бучно и хучно на нашем банкету! Било је пријатно и весело све док... него — боље да причам све по реду:

Одбор за припрему банкета, у коме су били Баћко, Ења, Катица и моја млађа сестра Маријана, отвори банкет тачно у шест сати навече.

Много прије свечаног отварања, Љубишином шупом брујало је од жагора званица, од циликања усних хармоника, од тихог шушкетања балских хаљина, скројених од бијелог, зеленог и модрог креп-папира.

Прво се појавише наше даме, шуштећи својим раскошним папирнатим одорама, накићене некаквим ђинђувама које су богзна одакле покупиле. Неке, богами, донесоше и лепезе у рукама. Готово свака »дама« бијаше намазала уснице црвеним креп-папиром, и то врло обилно и врло непажљиво.

Гледајући те бљештаве хаљине и »тоалете« које на себи донесе женски свијет, ми се мушкарци осјетисмо некако јадно и жалосно. Били смо обучени као и увијек: кратке хлаче и мајице, или џемпери. Половина од нас није носила кошуље. А наше даме су се држале као да су у најмању руку, чланови енглеске краљевске фамилије или кћерке индијских махараџа.

Махале су лепезама испред носића, успијале црвеним усницама и, уопште, биле су неприступачније него

иначе. Све нам се чинило да су такве због свог необичног, раскошног одијела.

Задижући скутове својих хаљина, оне посједаше по дрвљанику у Љубишиној шупи. Одмах се пожалише да је унутра сувише свјеже, будући да се на свим банкетима свијет лако облачи, а Ружица Ђат гласно примијети:

— Ух, та гдје ћемо плесати? Овај простор између дрвљаника и корита за рубље страшно је узак.

Моја старија сестра Аурора намршти лице и поче да грицка доњу усницу. Онда поучно рече:

— Мораћемо да плешемо само лагане плесове.

— Снаћи ћемо се некако — слијежући раменима рекох ја.

— Сва срећа да нисмо обукле свилене чарапе. Могла би нам запети жица за дрво! — рече Катица, и то тако убијеђено као да је још од колијевке ходала само у свиленим чарапама, а не у кончаним сивим докољевицама.

— Биће добро и овако — умири је Бенко подижући све до пазуха своје искрпљене и туткалом умазане панталоне.

Што се тиче нас мушкараца, Ења бијаше најпристојније обучен. Преко плаве мајице завезао је шарену очеву кравату, која му је допирала чак до бутина. На рукама је, не знам ни сам зашто, стално имао рукавице е једним прстом.

— Ти као да си се спремио на бокс меч — дирао га је Бенко. — Шта ће ти те рукавичине? — но Ења му одбруси:

— Рукавице су обавезне на свим банкетима!

Као што и сами увиђате, банкет је отпочео прилично укучено. Моја сестра Маријана рече да још није вријеме за плес; гости ће најприје мало грицнути. Она изнесе сваком по један колач; ситни посластичарски колач, зван

тулумба, према којем је моја сестра имала нарочиту сла- бост. Прогутасмо колаче. Љубиша и Ења почеше лагано дувати своје свирајке. Бенко искрља из њедара Хуаре- зову трубу и узе да намјешта писак. Ја сам све једнако сједио крај Милојке, гуркао се с њом на једној буковој цјепаници, а она ме стално опомињала да пазим на њену хаљину, да је не подерем, јер је, како она рече, »матери- јал јако осјетљив«.

— Добро, де, кад је осјетљив, ја ћу сјести на другу цјепаницу! — љутнух се ја, али ме она покретом руке задржа и шапну ми на ухо да јој је најмилије сједјети до мене.

То ме мало збуни — бојао сам се онога што ће доћи. Нисам знао плесати ама баш ништа, ни танго, ни лам- бетвок*. Маријана ми је увијек говорила да сам дрвен за плес и никада ме није могла научити више од два корака.

Сједјели смо тако подуго, брбљали о сасвим обичним стварима, потајно погледајући у угао гдје је био смје- штен — бифе. У једној великој кутији од картона, покри- веној ружичастим папиром, били су колачи и још нешто завијено у убрус.

Најзад Бенко прекиде ту затегнуту ситуацију. Он намјести писак у трубу, тргну ваздух у плућа и подвикну:

— Да се плеше! Дјевојке бирају! — и истовремено затруби тако заглашно да сви поскакасмо на ноге. Ка- тица изабра Ењу, наша сестра Маријана мог брата Баћ- ка, Љубишу западе рићокоса Ружица, а када они већ ступише на простор за плес, мени приђе Милојка. Срце ми је ударало као у пилета. Образи ми плануше: како да плешем с њом, мили брате, кад не знам поштено ни кренути?!

* предатни плес.

Већ при првом покрету причепих Милојкину ногу, но она великодушно издржа бол. Погледа ме кривећи усне и шапну: — Немој се кочити као метла! Ослободи се као да играш лопте!

Ја затрапах за њом као маче. Раменом закачих Љу- бишу, очепих у пролазу Маријану и, најзад, сметен и збуњен, гурнух главом у Ењина леђа.

Милојка ме вукла дуж читаве шупе држећи ме за ознојене руке. Ја сам срљао за њом као да ме води на клање, румен, смушен, неспретан. Чуо сам искрене Бен- кове узвике: »Ех, људи, јес' права оклагија!« — и то ме још више збуњивало. Али потпуно погубих тек онда када, онако ошамућен, наведох Милојку покрај једне старе сандучине, те јој неки клинац који је вирио из даске распара ружичасту хаљину.

— Прекидај! Доста је! — викну Бенко кад видје нашу незгоду. — Бог те видио, ако наставимо плесање, Милојка неће жива претећи!

гл
пр
љ
ћ
не
зс
Т
зв

Настави читање из књиге коју ћеш узети у
школској или градској библиотеци. На тај начин
ћеш оштетити чар књиге и читања.

Редакција портала Монтенегрина.нет

јене у станиол.

— Шта вам је то? — тргнух се ја. Баћко ме умири.

— Гдје си видио банкет без пића? Мора се нешто и попити, је л' тако? Видиш, унутра у овим бочицама је фини ликер. Гледај како се то ради?